



EXODUS

11-12

De tiende plaag, het Pascha en Israëls
uittocht uit Egypte.

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/exodus/11-12

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	Mozes' laatste gesprek met de farao	2 min	4
2	Aankondiging van de tiende plaag	2 min	5
3	De dood van de eerstgeborenen voorzegd	3 min	7
4	Farao's verharde hart en Israëls uitweg	2 min	8
5	Abib als begin van Israëls kalender	2 min	10
6	Het paaslam kiezen en afzonderen	3 min	11
7	Het bloed en de bereiding van het paaslam	4 min	13
8	De paasmaaltijd en het oordeel over Egypte	3 min	15
9	Pascha als jaarlijkse gedachtenis	3 min	16
10	Israël en trouw aan Gods verbond	3 min	18
11	Het Feest van de Ongezuurde Broden	3 min	19
12	Zuurdesem en zonde in de gemeente	2 min	21
13	Gemeentetucht tegen onbekeerde zonde	4 min	22
14	De christelijke vervulling van het feest	3 min	24

15	Christus als Pascha en een heilig leven	2 min	26
16	Israël gelooft en gehoorzaamt Mozes	2 min	27
17	Veilig blijven achter het bloed	3 min	29
18	De dood van Egypte's eerstgeborenen	4 min	31
19	Farao laat Israël eindelijk vertrekken	3 min	33
20	Augustinus en het plunderen van Egypte	3 min	35
21	Israëls haastige uittocht uit Egypte	2 min	37
22	De vierhonderddertig jaar verklaard	3 min	38
23	Wie aan het Pascha mag deelnemen	3 min	40
24	Israël vertrekt als het leger van God	2 min	42
	Om verder te lezen		43

1

Mozes' laatste gesprek met de farao

Laten we naar Exodus hoofdstuk 11 gaan. De negen voorafgaande plagen zijn over Egypte gekomen en weer verdwenen. De laatste plaag hield de volle drie dagen aan. We zagen niet dat de farao zich bekeerde. Onder de druk van de laatste plaag, die bestond uit drie dagen duisternis, probeerde hij met Mozes tot een vergelijk te komen. Maar hij wilde dat Mozes zijn kleinvee en runderen achterliet, en daar wilde Mozes niet mee instemmen. Hij deed de farao geen enkele concessie. De farao reageerde woedend. In vers 28 van hoofdstuk 10 zei de farao tegen hem:

En de farao zei tegen Mozes: Ga bij mij weg! Wees op uw hoede, dat u mij niet nog eens onder ogen komt, want op de dag dat u mij onder ogen komt, zult u sterven!

EXODUS 10:28

Mozes zei:

Mozes nu zei: U hebt juist gesproken. Ik zal u niet meer onder ogen komen.

EXODUS 10:29

Het is niet bijzonder gemakkelijk om dat in overeenstemming te brengen met wat er in het volgende hoofdstuk gebeurt. Het kan vast wel. Maar blijkbaar waarschuwt Mozes de farao hierna wel dat de eerstgeborene van de farao tijdens de laatste plaag gedood zal worden. Daarna zal de farao hen het land uit drijven, zonder enige vorm van compromis.

Het is mogelijk dat Mozes voor deze aankondiging terugkwam. Of het is, denk ik, mogelijk dat Mozes deze waarschuwing gaf voordat hij bij deze gelegenheid vertrok. De farao zei:

Ga weg, ik wil je niet meer zien. Je zult me nooit meer zien.

Mozes zei:

„Dat klopt. Je zult me niet meer zien. Maar voordat ik ga, geef ik je nog één laatste waarschuwing.” Dat is een mogelijke manier om het te begrijpen. Anders zouden we moeten zeggen dat Mozes inderdaad vertrok, maar dat hij terugkwam en dat de farao zijn dreigement om hem te doden niet uitvoerde. De farao zegt wel vaker nogal overhaast dingen waar hij later op terugkomt, en Mozes kan mogelijk nog een gesprek met de farao hebben gehad. Dat is niet helemaal duidelijk.

2

Aankondiging van de tiende plaag

In hoofdstuk 11 staat:

De HEERE had tegen Mozes gezegd: Nog één plaag zal Ik over de farao en Egypte brengen en daarna zal hij u vanhier laten gaan. Als hij u allemaal laat gaan, zal hij u vanhier haastig verdrijven.

EXODUS 11:1

Omdat de verleden tijd en de voltooid verleden tijd in het Hebreeuws hetzelfde zijn, zou dit in het Engels misschien vertaald kunnen worden — misschien zou het zelfs vertaald moeten worden — met: „The Lord had said to Moses.” De HSV gebruikt hier al de voltooid verleden tijd: „De HEERE had tegen Mozes gezegd.” Met andere woorden, Mozes wordt nu uit de aanwezigheid van de farao verbannen. En ons wordt nu verteld dat God vóór het gesprek dat we zojuist hebben gelezen, tegen Mozes had gezegd wat de tiende plaag zou zijn. Die wordt hier beschreven. Daarna zal Mozes dit aan de farao vertellen voordat hij dit specifieke gesprek beëindigt.

„De Heere zei”, of misschien: „had tegen Mozes gezegd”:

De HEERE had tegen Mozes gezegd: Nog één plaag zal Ik over de farao en Egypte brengen en daarna zal hij u vanhier laten gaan. Als hij u allemaal laat gaan, zal hij u vanhier haastig verdrijven. Spreek toch ten aanhoren van het volk en zeg dat iedere man van zijn naaste en iedere vrouw van haar naaste zilveren en gouden voorwerpen moet vragen.

EXODUS 11:1-2

Dit wordt herhaald. Er was eerder gezegd dat dit zou gebeuren, maar nu was het moment gekomen om het te doen. Jahweh zorgde ervoor dat het volk gunst vond in de ogen van de Egyptenaren. Bovendien stond de man Mozes in het land Egypte in zeer hoog aanzien, zowel bij de dienaren van de farao als bij het volk.

De farao verliest duidelijk het respect van zijn volk, en daar zijn goede redenen voor. Heersers die rampzalige bestuurlijke beslissingen nemen en armoede en economische instorting over een land brengen, worden doorgaans niet met waardering herdacht en worden door hun volk niet gewaardeerd, zoals moderne parallellen misschien laten zien. Ze verliezen de gunst van het volk. Mozes daarentegen werd gerespecteerd, omdat de Egyptenaren hem zagen als de man die over deze krachten beschikte. Ze zullen het waarschijnlijk niet gewaardeerd hebben dat hij deze plagen bracht, maar ze waren bang voor hem en zagen hem als een groot en machtig man.

3

De dood van de eerstgeborenen voorzegd

Mozes zei — en dit is blijkbaar Mozes die tegen de farao spreekt, of hij nu naar de farao was teruggekomen of in hoofdstuk 10 nog steeds voor hem stond —:

En Mozes zei: Zo zegt de HEERE: Omstreeks middernacht zal Ik uittrekken door het midden van Egypte en alle eerstgeborenen in het land Egypte zullen sterven, van de eerstgeborene van de farao af, die op zijn troon zitten zou, tot de eerstgeborene van de slavin die achter de handmolen zit, en alle eerstgeborenen van het vee. Er zal een luid geschreeuw zijn in heel het land Egypte, zoals er nog nooit geweest is en zoals er ook nooit meer zijn zal. Maar bij alle Israëlieten zal nog geen hond zijn tong roeren tegen mens of dier. Zo zult u weten dat de HEERE onderscheid maakt tussen de Egyptenaren en de Israëlieten.

EXODUS 11:4-7

Dat betekent eenvoudigweg dat zelfs geen hond zich vijandig zal gedragen tegenover de Israëlieten of naar hen zal blaffen. Dit is geen plaag waarbij honden betrokken zijn. Het wordt gegeven als voorbeeld van hoe volledig ongedeerd de Israëlieten zullen blijven. Niets zal hen verontrusten, zelfs geen hond die naar hen blaft. Dat staat in contrast met de Egyptenaren, die zullen weeklagen over de dood van veel van hun eerstgeborenen.

Dit zou niet alleen baby's treffen. Het zou Gods vergelding kunnen zijn voor alle baby's van de Israëlieten die de farao in de rivier had laten werpen. Hoewel Mozes gespaard was gebleven, moeten we aannemen dat velen van zijn generatie op bevel van de farao in de rivier waren geworpen en gedood. Nu vergeldt God de Egyptenaren dat zij dit hebben gedaan, door hun baby's weg te nemen.

Maar de eerstgeborenen zouden niet alleen baby's zijn. Veel van de eerstgeborenen zouden gezinshoofden zijn, volwassen zonen, enzovoort. Er waren eerstgeborenen van alle leeftijden. Dus zelfs binnen de regering, zelfs in het leger, op elk terrein en in elk huis konden verscheidene doden vallen. Een vader en een zoon konden allebei in hetzelfde huis sterven, omdat ze allebei de eerstgeborene van hun ouders waren. Hoe dan ook, zoiets zal het volk Israël niet overkomen. En:

Dan zullen al deze dienaren van u naar mij toe komen, zich voor mij buigen en zeggen: Vertrek, u en al het volk dat in uw voetspoor gaat, en daarna zal ik vertrekken. Toen ging hij bij de farao weg, in brandende toorn.

EXODUS 11:8

Toen ging hij in grote woede bij de farao vandaan.

Het lijkt er dus op dat hij misschien, hoewel hij aan het einde van hoofdstuk 10 ermee instemde dat hij het gezicht van de farao niet meer zou zien, pas bij de farao wegging nadat hij deze aankondiging had gedaan. Dat zou van hoofdstuk 11, vers 1 tot en met 3, een soort terugblik maken. God had dit tegen Mozes gezegd. Daarom kondigde Mozes, voordat hij bij de farao wegging, aan wat God hierover had geopenbaard.

4

Farao's verharde hart en Israëls uitweg

Maar de HEERE zei tegen Mozes:

De HEERE nu had tegen Mozes gezegd: De farao zal naar u niet luisteren, zodat Mijn wonderen in het land Egypte nog talrijker worden.

EXODUS 11:9

Mozes en Aäron deden dus al deze wonderen in het bijzijn van de farao. Vers 10 is een samenvatting van alles wat daarvoor is gebeurd:

Mozes en Aäron hebben al deze wonderen gedaan voor de farao, maar de HEERE verhardde het hart van de farao, zodat hij de Israëlieten niet uit zijn land liet gaan.

EXODUS 11:10

Hoofdstuk 11 was heel kort, slechts tien verzen, maar hoofdstuk 12 is ongewoon lang. Dat komt doordat God de Israëlieten vertelt hoe ze van deze specifieke plaag vrijgesteld kunnen worden. God had eenvoudigweg Zelf besloten de andere plagen niet over het volk in Gosen, de Israëlieten, te brengen. Maar in dit geval zorgt Hij er niet automatisch voor dat de Israëlieten vrijgesteld zullen zijn. Er is iets wat ze moeten doen. Ze kunnen vrijgesteld worden.

Misschien konden zelfs Egyptenaren vrijgesteld worden als ze deden wat hier werd opgedragen, hoewel de voorschriften alleen aan de Israëlieten werden gegeven. Als de Egyptenaren het geluk hadden van deze voorschriften te horen en ze opvolgden, zouden zij misschien ook hun eerstgeborenen niet verliezen. Vergeet niet: hoewel God in de eerste plaats met Israël als volk handelt, is Hij bereid buitenstaanders te aanvaarden die aan de voorwaarden voldoen.

Dat komt zelfs ter sprake in wat hier wordt gezegd. Er wordt namelijk niet alleen verteld hoe ze voorbereidingen moeten treffen zodat hun eerstgeborenen niet zullen sterven. Hij gaat hun daarna ook vertellen over hun blijvende, jaarlijkse herdenking van deze gebeurtenis en hoe ze die moeten vieren. Daardoor wordt dit hoofdstuk zo lang. Het onderbreekt namelijk enigszins het verhaal van wat er in de tijd van Mozes werkelijk gebeurt en kijkt vooruit naar de tijd waarin Israël voortaan voor altijd het Pascha zal vieren.

5

Abib als begin van Israëls kalender

Nu sprak Jahweh in het land Egypte tot Mozes en Aäron:

Deze maand zal voor u het begin van de maanden zijn. Hij zal voor u de eerste zijn van de maanden van het jaar.

EXODUS 12:2

De maand is de maand Abib, of Nisan, en deze maand is het begin van het Joodse godsdienstige jaar. Hij komt overeen met onze maanden maart en april. De maanden van de Joodse kalender vallen niet precies samen met het begin en einde van onze maanden. De maand Abib, de maand van het Pascha, komt voor ons dus overeen met de lentemaanden maart en april.

Voor mensen ten zuiden van de evenaar zouden dat, neem ik aan, herfstmaanden zijn. Maar voor ons in de normale wereld, die rechtop op de planeet staan in plaats van ondersteboven, is het lente. In Israël was het lente. Voor Israël was het lente, dus wat dat betreft lopen wij gelijk met het Heilige Land. Australiërs moeten zich eraan aanpassen dat voor hen alles ondersteboven is. Maar hoe dan ook, het Pascha wordt in het voorjaar gevierd op het noordelijk halfrond en in Israël.

God zegt dat dit het begin van de maanden van hun jaar zal zijn. Technisch gezien zou dat ook zo moeten zijn. De Joden zouden eigenlijk in die tijd nieuwjaar moeten vieren, maar dat doen ze niet. Ze vieren Rosj Hasjana, het nieuwjaar, in feite zes maanden later. De Joden hebben twee kalenders die zes maanden ten opzichte van elkaar verschoven zijn. De eerste dag van de eerste maand, Abib, is het begin van de Joodse godsdienstige kalender. Maar zes maanden later vormt Tisjri het begin van hun burgerlijke kalender. Daarom vieren ze in Israël de eerste dag van het jaar zes maanden na het Pascha, in plaats van met het Pascha.

Ik weet niet echt waarom ze dat zijn gaan doen, want het lijkt in strijd te zijn met deze voorschriften. Ik weet niet waarom, en ik weet niet wanneer dit gebruik is begonnen. Het lijkt erop dat God wilde dat zij hun kalender beschouwden als beginnend in de

maand Abib.

6

Het paaslam kiezen en afzonderen

Hij zegt:

Spreek tot heel de gemeenschap van Israël: Op de tiende dag van deze maand moet ieder voor zich een lam per familie nemen, een lam per gezin.

EXODUS 12:3

Het lam zou op de veertiende dag van Abib worden geslacht, en dan is het Pascha. Maar ze moesten vier dagen eerder een lam apart zetten om het gereed te maken. Dit betekent dat er, hoewel God dit al aan de farao had aangekondigd, enige tijd zou verstrijken voordat het daadwerkelijk vervuld werd. Tenzij deze instructies eerder waren gegeven, voordat de aankondiging aan de farao werd gedaan. Dat is moeilijk te zeggen. In elk geval moesten de Israëlieten verscheidene dagen de tijd nemen om zich voor te bereiden. Ze moesten een lam nemen en dat apart zetten. Dat zou het lam zijn dat ze met het Pascha zouden eten, en ze moesten het vier dagen van tevoren apart zetten. Misschien was dat om hun de gelegenheid te geven het te onderzoeken, om er zeker van te zijn dat het gezond was en dat het een goed lam was. Later werd het onder de Joden gebruikelijk om de schapen die als offer of voor het Pascha werden aangeboden, nauwkeurig te onderzoeken. Ze moesten volmaakt zijn. Misschien moesten ze het daarom doen: om ze goed te bekijken en ze wellicht een paar dagen te

observeren om te zien of ze een ziekte, kreupelheid of iets anders hadden. Maar op de tiende dag van de maand, vier dagen voordat ze het zouden doden, moesten ze het afzonderen: één lam per huishouden.

Maar als het gezin te klein is voor een lam, dan moet hij er samen met de buurman, die het dichtst bij zijn gezin woont, één nemen, overeenkomstig het aantal personen. U moet bij het lam rekening houden met wat ieder eten kan.

EXODUS 12:4

Wat dat betekent, is — het is nog niet gezegd — dat het huishouden dit lam helemaal zal moeten opeten en niets ervan ongegeten mag laten. Er mocht niets tot de volgende dag overblijven. Daarom zou een heel klein gezin een heel lam misschien wat veel vinden om in één avond op te eten. Dus zegt Hij dat als het gezin te klein is, ze een gezin uit de buurt bij hen kunnen laten aanschuiven. Dan kunnen twee gezinnen samen één lam eten.

De Joden kwamen uiteindelijk met bepaalde vaste aantallen voor het juiste aantal mensen dat in één huishouden mee zou eten. Ik geloof dat zij denken dat het minimumaantal om één lam te eten tien is en het maximum twintig. Ik denk dat praktiserende Joden proberen het huishouden tussen die aantallen te houden. Blijkbaar is een lam veel vlees voor minder dan tien mensen om in één nacht op te eten, en met kleinere porties zou het misschien wel twintig mensen kunnen voeden. Maar dat aantal wordt hier niet gegeven. Dat is later, neem ik aan, door de rabbijnen ontwikkeld.

Er staat in vers 5:

U moet een lam zonder enig gebrek hebben, een mannetje van een jaar oud. U moet het van de schapen of van de geiten nemen.

EXODUS 12:5

Het kan een geit zijn.

7

Het bloed en de bereiding van het paaslam

U moet het in bewaring houden tot de veertiende dag van deze maand, en heel de verzamelde gemeenschap van Israël zal het slachten tegen het vallen van de avond. En zij zullen van het bloed nemen en het aan de beide deurposten strijken en aan de bovendorpel, aan de huizen waarin zij het eten zullen.

EXODUS 12:6-7

De deurposten waren de planken aan weerszijden van de deur. De bovendorpel ligt over de bovenkant van het deurkozijn. Ze zouden het lam eten, maar ze moesten het bloed eruit laten lopen en daarmee de deurposten en de bovendorpel bestrijken. Ze moesten daarvoor een hysoptak gebruiken. Dat is eenvoudigweg een soort struik die daar groeit. Ze moesten die als een verfkwast gebruiken en het bloed op de bovendorpel en de deurposten spatten.

Christenen hebben geopperd dat dit misschien de vorm van een kruis aanduidt. Al wordt niet duidelijk gemaakt dat het bloed op gelijke hoogte vanaf de grond op de deurposten werd gespat, zodat er een kruisvorm ontstond. Maar het is mogelijk dat ze dit in de vorm van een kruis deden.

Zij moeten het vlees dezelfde nacht nog eten; op vuur gebraden, met ongezuurde broden, en met bittere kruiden moeten zij het eten.

EXODUS 12:8

Later komen we erachter dat de reden voor het ongezuurde brood is dat mensen die haast hebben geen tijd hebben om brood met zuurdesem te maken, want dat kost tijd. Zodra je de zuurdesem in het brood doet, moet het rijzen. Dat kost enige tijd, en daarna bak je het. Als je echt haast hebt, neem je gewoon dezelfde hoeveelheid meel en

maak je deeg, maar je doet er geen zuurdesem in en wacht niet tot het rijst. Je bakt het snel, en dan kun je snel vertrekken. Het ongezuurde brood wijst op de haast waarmee ze zouden vertrekken.

Christenen proberen vaak te zeggen dat de betekenis van ongezuurd brood is dat zuurdesem zonde voorstelt. Wanneer de Bijbel over het ongezuurde brood spreekt, zegt hij nergens dat dit zo is. Wel wordt ons in het Nieuwe Testament gezegd dat we het Feest van de Ongezuurde Broden moeten vieren zonder de zuurdesem van kwaadaardigheid en slechtheid. Daar kunnen we over spreken wanneer we het Feest van de ongezuurde broden bespreken, dat ook in dit hoofdstuk wordt beschreven.

Maar het volstaat te zeggen dat de Bijbel niet zegt dat ze ongezuurd brood aten omdat zuurdesem zonde voorstelde, zoals soms wordt gepreekt. Het zal juist duidelijk worden dat ze het ongezuurde brood aten omdat ze haast hadden. Ze zouden het als het ware staand eten, met hun staf in hun hand. Met andere woorden, ze stonden klaar om te vertrekken. Ze hadden alles ingepakt en stonden klaar, met hun wandelstokken in hun hand terwijl ze hun eten aten. Het gaat erom de haast bij hun vertrek duidelijk te maken.

Er staat dat ze het ook met bittere kruiden moesten eten. Bij een Joodse Paschamaaltijd staan tegenwoordig bittere kruiden op tafel, en ze dopen het brood in de kruiden. De kruiden zijn bitter en moeten de bitterheid voorstellen van de slavernij waarin ze in Egypte verkeerden. Zo zouden latere generaties, die de bitterheid van die slavernij nooit hadden gekend, een klein voorproefje van die bitterheid krijgen. Dan zou hun worden verteld: 'Dit stelt de bitterheid voor van de slavernij waarin onze vaders in Egypte verkeerden.' Het is onaangenaam, en daarom moet je er iets van eten, zoals je vaders het moesten verduren gedurende de honderden jaren dat ze in slavernij verkeerden. Niet dat ze letterlijk bittere kruiden aten toen ze in slavernij waren, maar de bitterheid van de kruiden komt overeen met de bitterheid van de slavernij.

8

De paasmaaltijd en het oordeel over Egypte

U mag daarvan niets rauw eten, en zeker niet in water gekookt, maar alleen op vuur gebraden, met zijn kop, met zijn poten en zijn ingewanden.

EXODUS 12:9

Elk deel van het lam moet worden gegeten.

U mag daarvan ook niets overlaten tot de morgen. Wat er de volgende morgen van over is, moet u met vuur verbranden.

EXODUS 12:10

Je doet je uiterste best om het helemaal op te eten, maar er kan toch iets overblijven. Het kan te veel zijn, of het overgeblevene kan bestaan uit de botten, de huid en dat soort dingen. Alles wat niet wordt gegeten, wordt verbrand.

En zo moet u het eten: uw middel omgord, uw schoenen aan uw voeten en uw staf in uw hand. U moet het met haast eten, het is Pascha voor de HEERE. Want Ik zal in deze nacht door het land Egypte trekken en alle eerstgeborenen in het land Egypte treffen, van de mensen tot het vee. En Ik zal aan al de goden van de Egyptenaren strafgerichten voltrekken, Ik, de HEERE.

EXODUS 12:11-12

Hij had al aan veel van de goden van Egypte het oordeel voltrokken. Van Egypte wordt gezegd dat het in die tijd het meest polytheïstische land ter wereld was. Ze hadden, denk ik, ongeveer tachtig goden waarvan bekend is dat de Egyptenaren ze aanbaden. Tachtig goden. Als ze van het hindoeïsme hadden geweten, waren het er natuurlijk meer geweest. Hindoes hebben duizenden goden, miljoenen goden. Maar dat is een

volkomen ander deel van de wereld en was waarschijnlijk onbekend bij iedereen die in Bijbelse tijden leefde. Egypte had, in elk geval in dat deel van de wereld, meer goden dan wie ook. God zegt dat Hij alle goden zal oordelen.

Farao zelf was een van de goden, net als zijn eerstgeboren zoon, en daarom zouden zij rechtstreeks onder het oordeel komen. Het lijkt erop dat Farao niet op zoveel manieren rechtstreeks onder het oordeel was gekomen als zijn volk. We lezen niet dat hij zweren had, maar zijn magiërs hadden die wel, net als alle andere Egyptenaren. We weten het niet. Ik neem aan dat hij de kikkers in zijn bed had en dergelijke, maar dit zou hem in het hart treffen. Zoals Mozes eerder had gezegd, zou Farao ontdekken dat hij geen god was, maar gewoon een mens, een mens die zijn zoon kon verliezen zoals ieder ander.

Hij zegt in vers 13:

En het bloed zal u tot een teken zijn aan de huizen waarin u verblijft. Als Ik het bloed zie, zal Ik u voorbijgaan en er zal geen plaag onder u zijn die verderf teweegbrengt, als Ik het land Egypte zal treffen.

EXODUS 12:13

Daar komt het Engelse woord 'Passover' vandaan: het verwijst naar het Engelse 'pass over', 'voorbijgaan'. God zou door het land Egypte trekken, of de engel die het oordeel voltrok en die Hij zou sturen, zou door het land Egypte trekken. Die zou elk huis binnengaan en de eerstgeborene doden, tenzij er bloed op de deuren was. In dat geval zou hij het huis voorbijgaan en het niet oordelen.

9

Pascha als jaarlijkse gedachtenis

Deze dag moet dus een herdenkingsdag voor jullie zijn.

Op dit punt, in vers 14, begint Hij erover te spreken hoe de Joden dit daarna voor altijd zouden vieren. Tot en met vers 13 heeft Hij hun alleen instructies gegeven over wat ze in de huidige noodsituatie moesten doen. Hij heeft hun minstens vier dagen van tevoren gewaarschuwd, want ze moesten dit lam vier dagen apart houden voordat ze het slachtten. Hij vertelt hun wat ze moeten doen, zodat ze gespaard zullen blijven wanneer de engel des doods langskomt. Dit zijn de voorzieningen waardoor ze niet aan deze plaag ten onder zullen gaan.

Maar dan staat in vers 14 dat dit een jaarlijkse gedachtenis zal worden, en dit is wat ze daarna elk jaar zullen moeten doen. Het lijkt een beetje op Genesis hoofdstuk 1 en het eerste deel van hoofdstuk 2, waar we het verhaal van de schepping hebben, en Mozes vervolgens zegt dat de Heere de sabbatdag heiligde. Zoals ik het begrijp, legt Mozes — die Genesis schreef en van God ook de instructies voor Israëls sabbatsviering ontving — dat verband wanneer hij het scheppingsverhaal vertelt. Omdat God op de zevende dag rustte, zegt God daarom op een later tijdstip tegen Israël dat het de sabbat moet houden. Zo heeft Israël in de sabbat deze voortdurende gedachtenis, een gedachtenis aan de rust na de schepping.

Ook hier zal er een voortdurende gedachtenis zijn aan deze specifieke rust: deze rust van de slavernij, deze vrijheid die God hun geeft. Hij begint hun te vertellen hoe ze dit gedurende de rest van hun geschiedenis als een ceremonie zullen onderhouden.

Vers 14 zegt:

Deze dag moet voor u een gedenk dag worden. U moet hem vieren als een feest voor de HEERE. U moet hem vieren als een eeuwige verordening, al uw generaties door. Zeven dagen moet u ongezuurde broden eten. Meteen op de eerste dag moet u het zuurdeeg uit uw huizen wegdoen, want ieder die iets gezuurds eet, van de eerste tot de zevende dag, die persoon moet uit Israël worden uitgeroeid.

EXODUS 12:14-15

Dit zal plaatsvinden nadat ze het Pascha hebben gehouden. Het Pascha werd gehouden op de veertiende dag van Nisan, of Aviv, en daarna vierden ze zeven dagen lang het Feest van de Ongezuurde Broden. Dat werd in feite eenvoudigweg herdacht door ongezuurd brood te eten en geen zuurdeeg in huis te hebben. Want er staat:

Op de eerste dag moeten jullie alle zuurdesem uit jullie huizen weghalen. Want wie tussen de eerste en de zevende dag brood met zuurdesem eet, moet uit Israël worden verstoten.

Dit is ernstig. De Joden voeren in deze tijd daadwerkelijk een ritueel uit waarbij ze in de hoeken van hun huis vegen, enzovoort, om al het zuurdeeg weg te krijgen. Dat doen ze voor het geval er nog wat zuurdeeg van eerdere keren dat ze brood hebben gebakken op de vloer terechtgekomen is en zijn weg heeft gevonden naar de kieren langs de randen van het huis. Ze vegen en schrobben het huis en halen al het zuurdeeg weg. Waarom? Omdat God heeft gezegd dat je van Israël afgesneden zult worden als je enig zuurdeeg hebt.

10

Israël en trouw aan Gods verbond

Zie je, als je als Jood geboren bent, maakt dat je nog niet tot Israël. Al deze mensen tot wie hier gesproken wordt, zijn als Jood geboren. Ze zijn geboren Israëlieten, maar ze konden van Israël afgesneden worden. Dat je in Israël geboren bent, betekent nog niet dat je in Israël zult sterven. Of je tot Israël behoort, heeft te maken met trouw zijn aan Gods verbond. Er zijn veel plaatsen in de wet waar God zei dat als iemand dit of dat doet, diegene van Israël afgesneden zal worden. Diegene zal van het volk afgesneden worden. Die heeft Mijn verbond verbroken.

Het is duidelijk dat zowel in het Oude Testament als in het Nieuwe iemand in Gods ogen deel uitmaakt van Israël wanneer diegene zich aan het verbond houdt. Mensen die het verbond schenden, kunnen niet tot Israël worden gerekend, ongeacht hun afkomst. Daarom duidt Paulus in het Nieuwe Testament de gemeente aan als Israël. Want hoewel de gemeente uit Joden en heidenen bestaat, bestaat ze uit allen die zich aan het verbond houden. Zij bevinden zich in het nieuwe verbond dat God heeft

ingesteld en dat het oude verbond heeft vervangen. Degenen die zich aan het nieuwe verbond houden, zijn de mensen die wij tegenwoordig christenen noemen. Zij zijn Israël, want dat is de gemeenschap die zich aan het verbond houdt.

Het heeft niets met ras te maken. Ik moet niet zeggen dat het niets met ras te maken heeft, maar het heeft er heel weinig mee te maken. Het was beslist vanwege het ras van deze mensen dat God het verbond met hen aanging. Maar Hij maakte het niet uitsluitend voor hen, want het sloot anderen er niet van uit. Mensen die geen Joden waren, konden zich aan het verbond houden. En Joden konden, als ze het verbond verbraken, verwijderd worden.

Israël verwijst daarom naar degenen die niets doen waardoor zij van Israël worden uitgesloten, maar wel doen wat nodig is om tot Israël te behoren, ongeacht hun afkomst. Zoals we zelfs in dit hoofdstuk zullen zien, gaat Hij zeggen dat een vreemdeling, een buitenlander, het met jullie mag eten als hij zich laat besnijden. Met andere woorden, als hij deel van Israël wordt — als een niet-Jood deel van Israël wordt — kan hij hieraan deelnemen. Als een Jood in die periode zuurdeeg eet, wordt hij afgesneden. Ik weet dus niet precies waar mensen het idee vandaan halen dat Israël op de een of andere manier naar een ras verwijst. In Gods bestel verwijst het naar een volk dat zich aan het verbond houdt, ongeacht hun ras.

11

Het Feest van de Ongezuurde Broden

Dus iedereen die van de eerste tot en met de zevende dag zuurdeeg eet, zal van Israël afgesneden worden. Vers 16 zegt:

Op de eerste dag moet er een heilige samenkomst zijn, en ook moet u een heilige samenkomst hebben op de zevende dag. Geen enkel werk mag op die dag gedaan worden. Alleen dat wat door iedere persoon gegeten wordt, mag door u klaargemaakt worden.

EXODUS 12:16

Dat betekent een samenkomst, een bijeenkomst, een bijeenkomst voor aanbidding.

Wat je in feite hebt, is dat het Pascha op de veertiende dag van de maand wordt gehouden. De volgende dag is de eerste dag van de Ongezuurde Broden, die zeven dagen duren. Op de vijftiende dag van de maand hebben ze dus een heilige samenkomst. Het is een godsdienstige bijeenkomst voor aanbidding. Die dag wordt als een sabbat behandeld. Ze verrichten er geen werk op. De zes dagen daarna eten ze eenvoudigweg geen zuurdeeg. Ze hoeven verder niets bijzonders te doen. Ze eten gewoon geen zuurdeeg. Maar dan hebben ze op de zevende dag van de Ongezuurde Broden weer zo'n bijeenkomst, en daarmee eindigt de week van de Ongezuurde Broden.

Dit staat midden in vers 16.

Ze mogen op die dagen dus hun eten klaarmaken, maar ze mogen geen ander werk doen. Ze moeten die dagen als sabbatten behandelen, zelfs als ze niet op een sabbat, een zaterdag, vallen.

Neem dan het feest van de ongezuurde broden in acht, want op deze zelfde dag zal Ik uw legers uit het land Egypte geleid hebben. Daarom moet u deze dag in acht nemen als een eeuwige verordening, al uw generaties door. In de eerste maand moet u ongezuurde broden eten vanaf de avond van de veertiende dag van de maand tot de avond van de eenentwintigste dag van de maand. Zeven dagen lang mag in uw huizen geen zuurdeeg gevonden worden, want ieder die iets gezuurds zal eten, die persoon moet uit de gemeenschap van Israël uitgeroeid worden, of hij nu een vreemdeling is of een ingezetene van het land.

EXODUS 12:17-19

Met een geboren inwoner van het land wordt iemand bedoeld die in het land Israël geboren is. Dit ziet vooruit naar de tijd waarin Israël in het land zou zijn. Toen deze voorschriften werden gegeven, was natuurlijk geen van de Israëlieten een geboren

inwoner van het land. Ze waren in feite geboren inwoners van Egypte. Ze waren allemaal in Egypte geboren. Maar er zou een tijd komen waarin een generatie in de niet al te verre toekomst in het land zou wonen, en vele generaties zouden in het land geboren worden. Daar verwijst dit naar: geboren Israëlieten die in het land geboren zijn, of vreemdelingen — het maakt niet uit. Ze kunnen afgesneden worden als ze iets eten waar zuurdesem in zit.

U mag niets eten wat gezuurd is. In al uw woongebieden moet u ongezuurde broden eten.

EXODUS 12:20

12

Zuurdesem en zonde in de gemeente

En zo zullen we zien dat Mozes in vers 21 de oudsten bij zich roept en hun zegt dat ze dit moeten doen. Maar ik wil het even hebben over dit Feest van de Ongezuurde Broden, omdat ik gezegd heb dat ik dat zou doen. Ik wil dat doen omdat Paulus vermeldt dat het voor ons als christenen van belang is. In 1 Korinthe 5 hebben we dit volgens mij gezien tijdens de inleiding die ik op Exodus gaf. Maar omdat we het nu hebben over de passage in Exodus die hierop betrekking heeft, wil ik graag dat je hier nog eens naar kijkt en eraan herinnerd wordt.

1 Korinthe 5 gaat over een probleem dat zich in Korinthe voordeed, een moreel probleem. Er was in de gemeente een berucht geval van incest. Het werd bedreven zonder bekering en zonder dat de gemeente tucht uitoefende: een man had seks met de vrouw van zijn vader, naar alle waarschijnlijkheid zijn stiefmoeder, want anders zou er 'zijn moeder' hebben gestaan. Maar de gemeente meende in feite dat ze de leer van de genade zo goed begrepen had, dat ze het negeerde. Ze meenden dat we onder de genade zijn, en ze waren zelfs trots op zichzelf omdat ze zulke dingen zo verdraagzaam benaderden.

Paulus zegt:

Uw roem is niet goed. Weet u niet dat een klein beetje zuurdeeg het hele deeg doorzuurt?

1 KORINTHE 5:6

en hij zegt dat ze in deze situatie werkelijk tucht moeten uitoefenen. Maar terwijl hij over deze zonde in de gemeente spreekt, zegt hij in vers 6:

Dat opscheppen van jullie deugt niet. Weten jullie niet dat een beetje zuurdesem het hele deeg laat rijzen?

Dat is blijkbaar gewoon een spreekwoord. Er is maar een klein beetje zuurdesem nodig om het hele deeg zuur te maken. Jezus had dat gezegd in de gelijkenis van het zuurdesem. Hij zei:

Een andere gelijkenis sprak Hij tot hen: Het Koninkrijk der hemelen is gelijk aan zuurdeeg, dat een vrouw nam en in drie maten meel verborg, totdat het helemaal doorzuurd was.

MATTHEÛS 13:33

Er is niet veel zuurdesem nodig om het hele deeg zuur te maken.

13

Gemeentetucht tegen onbekeerde zonde

Waar Paulus hier op doelt, is dat ook de gemeente zelf doortrokken kan raken van zuurdesem, een slechte soort zuurdesem: zonde. Hij zegt:

Verwijder dan het oude zuurdeeg, opdat u een nieuw deeg zult zijn. U bent immers ongezuurd, want ook ons Paaslam is voor ons geslacht: Christus.

1 KORINTHE 5:7

Waar hij hier naar verwijst, is dat de zondaar die zich niet bekeert uit de gemeente gezet moet worden. Dat weten we omdat hij aan het einde van vers 13 hetzelfde in andere bewoordingen zegt:

Maar hen die buiten zijn, oordeelt God. En doe de kwaaddoener uit uw midden weg.

1 KORINTHE 5:13

De goddeloze persoon is een immorele man die zich niet bekeert. De gemeente heeft geen tucht over hem uitgeoefend, heeft niet van hem geëist dat hij zich bekeert, heeft de zaak niet aangepakt en heeft hem niet uit de gemeente gezet. Daarom moeten ze dit zuurdesem uit de gemeente wegdoen. Wanneer de gemeente geen tucht uitoefent over haar zondaars die zich niet bekeren — iedereen is een zondaar, dus je kunt eigenlijk geen tucht uitoefenen over zondaars die zich bekeren; we zijn allemaal zondaars die zich bekeren — maar zondaars die zich niet bekeren, zijn mensen die in zonde leven en gewoon verwachten ermee weg te komen. Ze willen van twee walletjes eten. Ze willen dit allemaal én de hemel. Ze willen leven volgens hun begeerten en ook behoud hebben. Dat is niet toegestaan.

Wanneer iemand in zonde leeft en in de gemeente wil zijn, mag er met zo iemand geen gemeenschap worden onderhouden. Later in dit hoofdstuk zegt Paulus in vers 11:

Maar nu heb ik u geschreven dat u zich niet moet inlaten met iemand die, terwijl hij een broeder wordt genoemd, een ontuchtpleger is, of een hebzuchtige, of een afgodendienaar, of een lasteraar, of een dronkaard, of een rover. Met zo iemand moet u zelfs niet eten.

1 KORINTHE 5:11

— dat wil zeggen, iemand die zichzelf christen noemt en in de gemeente is —

Dat betekent dat ze niet naar je liefdemaaltijden mochten komen, niet met je aan de avondmaalsgemeenschap mochten deelnemen en geen gemeenschap met je mochten hebben. Omdat de samenkomsten van de vroege gemeente rond de liefdemaaltijden

plaatsvonden, komt het er in feite op neer dat hij zegt: laat hen niet toe in je gemeente. Zet hen eruit. Zoals hij in vers 13 zei:

Zet die slechte persoon uit jullie midden.

Paulus zegt dus dat als iemand beweert christen te zijn — dat wil zeggen, hij probeert deel uit te maken van de gemeente — maar zich aan een van deze dingen schuldig maakt, namelijk ontucht, hebzucht, afgoderij, laster, dronkenschap of afpersing, hij niet aanvaard mag worden. Veel mensen in de gemeente hebben die dingen gedaan, maar hebben zich bekeerd, en daar heeft Paulus het niet over. Paulus heeft het over mensen die zulke dingen doen en er kennelijk mee weg willen komen. Hij zegt dat ze er niet mee weg mogen komen.

Als ze die dingen willen doen, moeten ze dat buiten het verband van het lichaam van Christus doen. Ze kunnen geen leden van het lichaam van Christus zijn als ze Christus en Zijn heerschappij verwerpen. Dat is wat hij zegt. Hij zegt in feite hetzelfde als wat er in Exodus 12 staat: als deze mensen zuurdesem eten, wat in de vergelijking van Paulus hier zonde is, als je het zuurdesem wilt eten, zul je van Israël worden afgesneden. Want in ons christelijke leven doen we het equivalent van het vieren van het Feest van de Ongezuurde Broden.

14

De christelijke vervulling van het feest

Daar gaat Paulus in de verzen 7 en 8 van hetzelfde hoofdstuk op in:

Verwijder dan het oude zuurdeeg, opdat u een nieuw deeg zult zijn. U bent immers ongezuurd, want ook ons Paaslam is voor ons geslacht: Christus. Laten wij dus feestvieren, niet met oud zuurdeeg, ook niet met zuurdeeg van slechtheid en boosaardigheid, maar met ongezuurde broden van oprechtheid en waarheid.

1 KORINTHE 5:7-8

Hij bedoelt het Feest van de Ongezuurde Broden, dat na het Pascha wordt gehouden.

Maar hij zegt niet: ‘Laten wij christenen, wij christenen uit de heidenen, het Joodse feest houden.’ Hij maakt heel duidelijk wat hij bedoelt. Hij bedoelt dat wij de christelijke tegenhanger, de christelijke vervulling ervan, in acht nemen. Het Feest van de Ongezuurde Broden was een type en een voorafschaduw van wat wij geacht worden te doen. Wij houden het feest in de werkelijke betekenis, niet in de betekenis van de schaduw. We houden het niet met het oude zuurdeeg, en ook niet met het zuurdeeg van kwaadaardigheid en slechtheid. Kwaadaardigheid en slechtheid zijn als zuurdeeg. Als die in de gemeente worden toegelaten, zullen ze zich verspreiden. Als de gemeente water bij de wijn doet wat betreft haar boodschap van discipelschap, bekering en heiligheid, en mensen daarmee weg mogen komen zonder zich te bekeren of hun leven te beteren, dan verspreidt zich dat. Mensen denken: ‘Hij kan het doen, dus ik kan het ook. Kijk, hij is een lid van de gemeente dat goed aangeschreven staat. Waarom zou ik niet mogen doen wat hij doet?’ Dan verspreidt het gedrag zich als zuurdeeg, totdat de gemeente verdorven is.

Dat is wat we in veel gevallen in de moderne gemeenten aantreffen. We hebben gemeenten die geen tucht toepassen, waardoor de gemeente bekend komt te staan als een plaats waar je wel godsdienstig, maar niet rechtvaardig kunt zijn. Dan wordt de gemeente natuurlijk iets anders dan wat zij hoort te zijn. Ze trekt mensen aan die wel de voordelen van godsdienst willen, maar niet de zware eisen van het christen-zijn.

Hij zegt dus dat we het oude zuurdeeg moeten uitzuiveren. We houden het Feest van de Ongezuurde Broden. Dat wil zeggen: ons leven is als een Feest van de Ongezuurde Broden. De zeven dagen — zeven is het getal van volmaaktheid — betekenen volledigheid. Nadat Christus, ons Pascha, is geofferd, bestaat ons volledige leven, de rest van ons leven, in het houden van een Feest van de Ongezuurde Broden in geestelijke zin. Het houdt in dat we het geestelijke zuurdeeg van kwaadaardigheid en slechtheid vermijden, en we houden het met het ongezuurde brood van oprechtheid en waarheid.

15

Christus als Pascha en een heilig leven

Paulus ziet de geestelijke tegenhanger van het Joodse feest dus als iets totaal anders. De Joden hielden het zeven dagen. Wij vieren het ons hele leven, omdat de zeven dagen de volledigheid van ons leven vertegenwoordigen. Christus is het Pascha. Wij zijn uit Egypte bevrijd. Op Zijn bloed vertrouwen wij, zodat God ons voorbijgaat wanneer Hij op de oordeelsdag de wereld oordeelt. Wanneer Hij de goddelozen veroordeelt, zal Hij het bloed zien en ons voorbijgaan. Daar gaan wij van uit. Dat is wat de plechtigheid van het Pascha duidelijk maakte. Dat is wat Paulus erin ziet.

Niet alleen het Pascha is van betekenis. Het Feest van de Ongezuurde Broden dat op het Pascha volgt, vertegenwoordigt het christelijke leven, een leven dat zonder het zuurdeeg van kwaadaardigheid en slechtheid moet zijn. Maar zoals er bij het Feest van de Ongezuurde Broden werd gezegd:

Zeven dagen moet u ongezuurde broden eten. Meteen op de eerste dag moet u het zuurdeeg uit uw huizen wegdoen, want ieder die iets gezuurds eet, van de eerste tot de zevende dag, die persoon moet uit Israël worden uitgeroeid.

EXODUS 12:15

zo zegt Paulus: ‘Deze persoon eet zuurdeeg. Hij moet uit de gemeente worden verwijderd.’

Maar nu heb ik u geschreven dat u zich niet moet inlaten met iemand die, terwijl hij een broeder wordt genoemd, een ontuchtpleger is, of een hebzuchtige, of een afgodendienaar, of een lasteraar, of een dronkaard, of een rover. Met zo iemand moet u zelfs niet eten. Het is toch niet aan mij om hen die buiten zijn te oordelen? Oordeelt u immers niet alleen hen die binnen zijn? Maar hen die buiten zijn, oordeelt God. En doe de kwaaddoener uit uw midden weg.

1 KORINTHE 5:11-13

zegt Paulus. Dit is de grondslag van Paulus’ onderwijs over de tucht in de gemeente: we worden geacht in ons leven de geestelijke tegenhanger van het Feest van de Ongezuurde Broden te vervullen.

16

Israël gelooft en gehoorzaamt Mozes

Nu terug naar Exodus 12, vers 21:

Toen riep Mozes al de oudsten van Israël bijeen en zei tegen hen: Kies uit, en neem voor uzelf kleinvee voor uw gezinnen, en slacht het paaslam.

EXODUS 12:21

Deze keer geloofde het volk Israël Mozes. Bedenk dat de leiders de vorige keer dat hij hen als groep toesprak, niet bepaald blij met hem waren. Aanvankelijk hadden ze zijn belofte van bevrijding aanvaard, maar daarna was de toestand erger geworden. De farao had hun lasten verzwaard, en ze zeiden:

En zij zeiden tegen hen: Moge de HEERE op u toezien en moge Hij oordelen, omdat u ons in een kwade reuk gebracht hebt bij de farao en bij zijn dienaren, door hun een zwaard in handen te geven om ons te doden.

EXODUS 5:21

Dat is het laatste wat we hebben gehoord over de omgang tussen Mozes en de leiders van Israël.

Maar nu hebben ze negen plagen gezien, en ze hebben gezien dat God Israël spaarde en de Egyptenaren oordeelde. De Israëlieten hebben tijdens dit alles beslist reden gehad om vol verwachting te zijn. We hebben eigenlijk niets over hun reacties gelezen. We hebben wel over de reacties van Egypte gelezen, vooral over die van de farao en zijn dienaren, maar we hebben niets over de reacties van Israël gelezen. Ze moeten zich beslist steeds meer bemoedigd en uitgelaten hebben gevoeld. Wanneer Mozes nu zegt:

De HEERE had tegen Mozes gezegd: Nog één plaag zal Ik over de farao en Egypte brengen en daarna zal hij u vanhier laten gaan. Als hij u allemaal laat gaan, zal hij u vanhier haastig verdrijven.

EXODUS 11:1

dan geloven ze hem. Ze hadden alle reden om hem te geloven, en ze bogen hun hoofd en aanbaden.

De Israëlieten gingen weg en deden zoals de HEERE Mozes en Aäron geboden had, zo deden zij.

EXODUS 12:28

17

Veilig blijven achter het bloed

Nu vertelt hij hun dat ze het bloed op hun deuren moeten aanbrengen en vervolgens achter die deuren moeten blijven. Ze moeten onder het dak blijven. Ze mogen de hele nacht hun deur niet uitgaan. Waarschijnlijk is dat omdat hun huis in de symboliek hiervan de beschermde plaats voorstelt: de plaats achter Christus. Buiten de deur is het oordeel van God. Binnen in het huis zijn de mensen van God. Tussen het oordeel van God en de mensen van God staat de deur, en daar zit het bloed op. Die deur is Christus. Het bloed van Christus staat tussen Gods mensen en het oordeel.

Als de mensen zich buiten Christus begeven, buiten de beschermde plaats, zullen ze ontdekken dat het niet genoeg is om tot het volk van God te behoren. Ze brengen zichzelf in gevaar. Het is niet genoeg dat je jezelf als Jood of als christen beschouwt. Als je niet in Christus blijft, heb je geen enkele garantie. Je bezit niet een of andere onvoorwaardelijke zekerheid, alleen maar omdat je het huis bent binnengegaan en er bloed op de deur zit. Je moet in het huis blijven. Hij zei:

Blijf in Mij, en Ik in u. Zoals de rank geen vrucht kan dragen uit zichzelf, als zij niet in de wijnstok blijft, zo ook u niet, als u niet in Mij blijft. Ik ben de Wijnstok, u de ranken; wie in Mij blijft, en Ik in hem, die draagt veel vrucht, want zonder Mij kunt u niets doen. Als iemand niet in Mij blijft, wordt hij buitengeworpen zoals de rank, en verdort, en men verzamelt ze en werpt ze in het vuur, en zij worden verbrand.

JOHANNES 15:4-6

Het punt hier is dat als je niet in Christus blijft, elk voordeel dat je eerder had doordat je in Hem was, verdwenen is. Je blijft achter het bloed. Je blijft onder de bescherming van Christus. Je blijft in Christus. Het huis stelt ongetwijfeld het zijn in Christus voor, en daarom mogen ze niet naar buiten gaan.

Het is interessant dat aan Rachab, de Kanaänitische vrouw in Jericho, een soortgelijke eis werd gesteld. Toen zij de verspieders spaarde en hun vroeg haar en haar huisgezin gunst te bewijzen en hen te sparen wanneer Yahweh haar stad zou oordelen, zeiden ze:

Zie, als wij in het land komen, moet u dit koord van scharlaken draad aan het venster binden waardoor u ons hebt neergelaten. En verzamel bij u in huis uw vader, uw moeder, uw broers en heel uw familie. Dan zal het gebeuren dat het bloed van al wie uit de deuren van uw huis naar buiten gaat, op zijn eigen hoofd zal rusten, en wij zullen vrij zijn van deze eed. Maar van iedereen die bij u in huis is, zal zijn bloed op ons hoofd rusten, als ook maar één hand zich tegen hem keert. Maar als u deze zaak van ons bekendmaakt, dan zullen wij vrij zijn van uw eed, die u ons hebt laten zweren.

JOZUA 2:18-20

Opnieuw had het rode koord aan de buitenkant van het huis, waarbij het huis de beschermde plaats was, ongetwijfeld dezelfde symboliek als dit. Je hebt dus een huis dat een beschermde plaats is, en het wordt door het bloed beschermd. In dit geval lieten ze haar geen dier doden en bloed op haar raam aanbrengen. Ze hingen daar gewoon een rood koord uit. Dat kon als symbool daarvan dienen.

18

De dood van Egypte's eerstgeborenen

Dus deden ze het. Vers 29 zegt:

En het gebeurde te middernacht dat de HEERE alle eerstgeborenen in het land Egypte trof, vanaf de eerstgeborene van de farao, die op zijn troon zou zitten, tot aan de eerstgeborene van de gevangene, die zich in de gevangenis bevond, en alle eerstgeborenen van het vee.

EXODUS 12:29

Dat is nogal verdrietig, want de gevangene in de kerker kon moeilijk bloed op zijn deurpost aanbrengen.

Maar mensen zeggen:

Wat wreed van God om deze mensen te doden, die eigenlijk onschuldig zijn, zelfs baby's waarschijnlijk.

Ik weet zeker dat er eerstgeboren baby's waren die stierven. Maar je moet begrijpen dat ieder van die mensen onder een doodvonnis geboren was, net als wij. Ook wij zullen sterven. Onze kinderen zullen sterven. Onze ouders zullen sterven. Wij zullen sterven. Iedereen zal sterven.

Wij vinden het vreemd wanneer iemand jong en onschuldig sterft, of wanneer iemand midden in zijn leven sterft. We denken:

Waarom deed God dat?

We doen alsof God Zijn daden moet rechtvaardigen. De enige daad die Hij zou moeten rechtvaardigen, is het feit dat Hij ons allemaal gaat doden, of dat het leven ons in elk geval allemaal gaat doden. Het leven zal ons allemaal uit de weg ruimen. Dat komt doordat we allemaal gezondigd hebben. Als iemand niet gezondigd heeft, zul je niet

sterven. Als je nooit een zonde hebt begaan, dan kun je klagen als God je laat sterven, want dan verdien je het niet. Maar als je gezondigd hebt, verdien je het om te sterven en kun je niet klagen.

Zelfs baby's die niet gezondigd hebben, sterven. Maar we moeten bedenken dat de dood binnen het christelijke wereldbeeld niet het einde is. Er is een oordeel, er is een opstanding, er is een afrekening, en onschuldige mensen zullen bij het oordeel als onschuldig behandeld worden. Als een kind geen zonde heeft begaan, zijn er bij het oordeel geen aanklachten. Hij zal worden vrijgesproken. Er zijn geen aanklachten tegen hem. Alleen degenen die gezondigd hebben en straf verdienen, zullen uiteindelijk gestraft worden.

Maar iedereen, of hij nu gezondigd heeft of niet — kleine kinderen, baby's, zelfs baby's in de baarmoeder — maakt op enig moment in zijn leven de lichamelijke dood mee. Als de lichamelijke dood alles was wat er was, dan zou God beslist onrechtvaardig lijken, omdat bepaalde onschuldige mensen inderdaad sterven. Maar dit leven is het kleinste deel van het leven, bijna oneindig klein, want honderd jaar op deze planeet is, vergeleken met ontelbaar veel jaren, slechts het begin van de eeuwigheid.

Naarmate de eeuwigheid voortduurt, zullen de jaren die we in dit leven hebben geleefd, of dat nu tachtig of honderd jaar was, in het niet vallen terwijl de miljarden jaren verstrijken. We zullen er nauwelijks een herinnering aan hebben. Dit hele leven zal zijn als onze babytijd, die we ons nu nauwelijks herinneren, omdat die zo kort is vergeleken met de rest van ons leven en zo ver achter ons ligt. Daarom maken we er zo'n punt van wanneer iemand sterft.

Een belangrijkere factor is dat iedereen sterft en dat mensen moeten sterven terwijl ze erop voorbereid zijn God te ontmoeten. Ik durf te wedden dat sommige Egyptenaren stierven terwijl ze klaar waren om God te ontmoeten. Sommigen van hen waren waarschijnlijk baby's. Sommigen van hen waren op dat moment misschien zelfs gelovigen in Yahweh geworden vanwege de plagen die gekomen waren. Het zijn niet alleen slechte mensen die sterven, en of mensen jong of oud sterven is niet eens zo belangrijk. Want in de eeuwigheid zal het je niets uitmaken of je één maand of

honderd jaar hebt geleefd voordat je stierf. In de eeuwigheid zal het er alleen om gaan of je op goede voet met God bent gestorven of niet. Het verschil tussen wel of niet honderd jaar leven zal in de eeuwigheid zo goed als geen verschil zijn.

God heeft dus alle recht om mensen weg te nemen als Hij dat wil. En Hij oordeelt volken als geheel, en Hij oordeelt hen vaak doordat mensen uit hun bevolking sterven. Dat was hier het geval. God heeft alle recht om te bepalen wanneer iemand zal sterven. Omdat ze allemaal zullen sterven, heeft God het recht om te bepalen op welk moment in hun leven dat zal gebeuren.

19

Farao laat Israël eindelijk vertrekken

Dus staat er in vers 30:

Toen stond de farao 's nachts op, hij en al zijn dienaren en alle Egyptenaren. En er was een luid geschreeuw in Egypte, want er was geen huis waarin geen dode was.

EXODUS 12:30

Dat zou bijzonder ontwrichtend zijn voor het moreel, om maar iets te noemen, maar ook gewoon voor het functioneren van het volk. Want zoals ik al zei, zouden er mensen uit alle rangen van de samenleving zijn die toevallig de eerstgeborenen van hun familie waren en nu dood waren.

En hij riep Mozes en Aäron in de nacht, en zei: Sta op, ga weg uit het midden van mijn volk, zowel u als de Israëlieten, en ga weg, dien de HEERE, zoals u gesproken hebt. Neem zowel uw kleinvee als uw runderen mee, zoals u gesproken hebt, en ga heen. Maar zegen ook mij! De Egyptenaren drongen sterk aan bij het volk, om het snel uit het land te laten gaan, want zij zeiden: Wij gaan anders allemaal sterven!

EXODUS 12:31-33

Het volk had volgens mij tegen hun farao in opstand moeten komen, want iedereen had moeten weten dat de farao degene was die de dood van hun eerstgeborenen had veroorzaakt en ook alle andere schade die was aangericht. Maar op dit moment hadden ze alleen maar verdriet. Ze waren bang voor wat er nog meer zou kunnen gebeuren. Ze zeiden alleen maar: „Weg met deze mensen uit ons land.”

Ze gaven de Israëlieten bereidwillig alles waar ze om vroegen en joegen hen weg, precies zoals God gezegd had dat ze zouden doen, om hen het land uit te drijven.

Toen pakte het volk zijn deeg op nog vóór het gezuurd was. Hun baktroggen waren in hun kleren op hun schouders gebonden. De Israëlieten hadden gedaan overeenkomstig het woord van Mozes en hadden van de Egyptenaren zilveren voorwerpen, gouden voorwerpen en kleren gevraagd. Bovendien had de HEERE het volk genade gegeven in de ogen van de Egyptenaren, zodat zij hun het gevraagde gaven. Zo beroofden zij de Egyptenaren.

EXODUS 12:34-36

Of zoals de King Jamesvertaling zegt:

Ze plunderden de Egyptenaren.

De Egyptenaren hadden verder niet veel meer. Hun vee was weg, hun gewassen waren weg en hun eerstgeborenen waren weg. Het enige wat ze nog hadden, waren hun sieraden en waardevolle spullen. Nu nam Israël die ook mee. Dit was kennelijk Gods manier om Israël achterstallig loon te geven voor honderden jaren werk zonder loon. De Egyptenaren waren hun dit werkelijk verschuldigd. Het is alleen jammer dat ze het allemaal op één dag moesten betalen. Het zou gemakkelijker zijn geweest om het in regelmatige termijnen te betalen, maar in één keer 215 jaar aan onbetaalde schuld moeten voldoen is behoorlijk duur. En zo werden de Egyptenaren geplunderd.

20

Augustinus en het plunderen van Egypte

Dit idee van het plunderen van de Egyptenaren kreeg een overdrachtelijke betekenis in de gedachten van sommige theologen en predikers, vanaf Augustinus rond het jaar 400 na Christus. Augustinus nam dit verhaal over hoe de Israëlieten de Egyptenaren plunderden en paste het toe op de manier waarop de kerk de Egyptenaren moet plunderen. Daarmee bedoelde hij dat christelijke theologen de Griekse filosofie moeten lenen — het beste van de Griekse filosofie — en die binnen moeten halen om met onze theologie te vermengen. Zo plunderen we het beste van Egypte, van de heidense wereld, en nemen we hun filosofie om die ermee te vermengen. Daaruit ontwikkelde hij de leerstellingen die we nu calvinisme noemen.

Iedereen weet, zelfs calvinisten weten, dat Augustinus de uitvinder van het calvinisme is en dat niemand vóór hem het onderwees. Maar hij deed dat door Griekse filosofie te nemen en die met de christelijke leer te vermengen. Tot die tijd hadden alle kerkvaders gedacht dat dit een ongeoorloofde praktijk was. Dat wordt gewoonlijk syncretisme genoemd. Syncretisme is niet iets goeds. Daarvan is sprake wanneer je elementen van twee of meer godsdiensten tot een mengvorm vermengt.

God had Israël bijvoorbeeld gezegd dat nooit te doen. Hij zei:

Wanneer de HEERE, uw God, de volken waar u naartoe gaat om die uit hun bezit te verdrijven, van voor uw ogen uitroeit, en u hen verdreven hebt en in hun land bent gaan wonen, wees dan op uw hoede dat u niet, nadat zij van voor uw ogen weggevaagd zijn, in dezelfde valstrik komt, en dat u niet vraagt naar hun goden, door te zeggen: Zoals deze volken hun goden gediend hebben, zo zal ik het ook doen. U mag ten aanzien van de HEERE, uw God, niet doen zoals zij! Want alles wat voor de HEERE een gruwel is, wat Hij haat, hebben zij voor hun goden gedaan. Zij hebben voor hun goden immers zelfs hun zonen en hun dochters met vuur verbrand.

DEUTERONOMIUM 12:29-31

Syncretisme was de Israëlieten streng verboden, en ook de vroege kerkvaders waren ertegen. Zij geloofden dat het kwaad was om manicheïsme en andere heidense ideeën met het christendom te vermengen.

Maar met Augustinus veranderde dat, want hij zei: „Nee, het is niet verkeerd. Het is in feite wat de Israëlieten deden: Egypte plunderen. De rijkdom van de Grieken is hun filosofie. Wij zullen die plunderen. Wij zullen hun filosofie nemen, er een soort christelijke draai aan geven en er onze theologie van maken.” Dat lijkt mij een vreemde toepassing van dit principe. Om te beginnen bestond het plunderen van de Egyptenaren in de Bijbel eruit dat men dingen van waarde van de Egyptenaren meenam, terwijl het plunderen van de Griekse filosofie en heidense ideeën inhoudt dat je iets overneemt wat voor ons geen waarde heeft. Het is de misleiding waaronder de heidenen zonder God verkeerden. Waarom zouden wij hun misleidingen overnemen en ons die eigen maken?

21

Israëls haastige uittocht uit Egypte

Vers 37:

Zo trokken de Israëlieten van Rameses naar Sukkoth, ongeveer zeshonderdduizend man te voet, mannen alleen, vrouwen en kleine kinderen niet meegerekend. Ook trok een grote groep van mensen van allerlei herkomst met hen mee, en kleinvee en runderen, zeer veel vee. Zij bakten ongezuurde koeken van het deeg dat zij uit Egypte meegebracht hadden, want het was niet gezuurd, omdat zij uit Egypte waren verdreven en niet hadden kunnen wachten, en ook geen proviand voor zich hadden klaargemaakt.

EXODUS 12:37-39

Blijkbaar bakten ze dit brood in vuurtjes langs de weg en in geïmproviseerde ovens. Ze hadden geen tijd gehad om het thuis te bakken, omdat ze met haast uit Egypte waren verdreven. Blijkbaar bleven ze de hele nacht wakker nadat ze het Pascha hadden gegeten. Ze aten het met hun staf in hun hand en hun schoenen aan hun voeten. Gewoonlijk droegen ze in het Midden-Oosten binnenshuis geen schoenen, zoals in de meeste Aziatische samenlevingen. Je doet je schoenen uit wanneer je naar binnen gaat, maar niet in die nacht. Ze hadden hun schoenen aan, ze hadden hun staf in hun hand en ze hadden hun kneedkommen in hun kleren gewikkeld. Ze hadden alles ingepakt en stonden klaar om te vertrekken. Blijkbaar bleven ze de hele nacht op en vertrokken ze midden in de nacht, zonder de tijd te nemen om hun brood te bakken. Dus toen ze uit Gosen waren, of waar ze zich onderweg ook bevonden, stopten ze blijkbaar net lang genoeg om wat brood voor zichzelf te bakken.

Dit is dus werkelijk de reden voor het eten van ongezuurd brood die in Exodus wordt gegeven. Het is omdat ze met haast vertrokken, omdat ze niet konden wachten. Ze hadden haast. Er wordt niet gezegd dat het in deze specifieke situatie ook maar iets te

maken heeft met het idee dat zuurdeeg zondig is.

22

De vierhonderddertig jaar verklaard

De verblijfsduur van de Israëlieten, de tijd dat zij in Egypte gewoond hadden, was vierhonderddertig jaar.

EXODUS 12:40

Daar hebben we het over gehad. Sommige mensen denken dat dit betekent dat er vierhonderddertig jaar lagen tussen het moment waarop Jakob en zijn familie in de dagen van Jozef het land Egypte binnengingen, aan het einde van Genesis, en dit moment. Maar er zijn veel chronologische factoren waardoor dat geen aannemelijke manier lijkt om dit te begrijpen. Vooral omdat Paulus in Galaten, hoofdstuk 3, vers 17, zei dat de tijd tussen het moment waarop God de belofte aan Abraham deed en het geven van de wet vierhonderddertig jaar bedroeg. Hij citeert ongetwijfeld uit dit vers, dat ons het getal geeft: de tijd bedroeg vierhonderddertig jaar. Maar Paulus rekent die vierhonderddertig jaar vanaf het moment waarop God de belofte aan Abraham deed tot aan de uittocht en het geven van de wet.

Als dat zo is, moet je van die vierhonderddertig jaar het aantal jaren aftrekken tussen het moment waarop Abraham de belofte ontving en het moment waarop Jakob naar Egypte ging. Dat waren tweehonderdvijftien jaar, precies de helft van de vierhonderddertig. De helft van die vierhonderddertig jaar brachten ze dus als vreemdelingen door in het land Kanaän, en de andere tweehonderdvijftien jaar, de andere helft, brachten ze als vreemdelingen door in Egypte.

De manier waarop de door Gregg gebruikte Engelse vertaling is verwoord, komt neer op:

De verblijfsduur van de Israëlieten bedroeg vierhonderddertig jaar.

Volgens deze uitleg omvat dat hun verblijf als vreemdelingen in zowel Kanaän als Egypte. De toevoeging dat zij in Egypte woonden, beschrijft dan waar zij aan het einde van die verblijfsperiode woonden. De HSV ondersteunt deze lezing niet rechtstreeks, want daarin worden de vierhonderddertig jaar uitdrukkelijk verbonden met „de tijd dat zij in Egypte gewoond hadden”. Aan het einde van hun verblijf als vreemdelingen woonden ze in Egypte, maar ze hadden niet al die tijd als vreemdelingen in Egypte verbleven. Dat is wat we moeten begrijpen.

En het gebeurde na verloop van vierhonderddertig jaar, op deze zelfde dag gebeurde het: alle legers van de HEERE zijn uit het land Egypte vertrokken.

EXODUS 12:41

Dat doet het klinken alsof het vierhonderddertig jaar tot op de dag nauwkeurig was, alsof God misschien op deze dag, vierhonderddertig jaar eerder, de belofte aan Abraham had gedaan. Dat is wat „op precies diezelfde dag” lijkt aan te geven, want er staat:

En het gebeurde na verloop van vierhonderddertig jaar, op deze zelfde dag gebeurde het: alle legers van de HEERE zijn uit het land Egypte vertrokken. Een nacht van waken was dit voor de HEERE om hen uit het land Egypte te leiden. Daarom is dit een nacht ter ere van de HEERE: een waken voor alle Israëlieten, al hun generaties door.

EXODUS 12:41-42

Dit heeft Mozes natuurlijk als redactionele opmerking toegevoegd, omdat hij wil dat ze weten: „Ik vertel jullie hier niet alleen geschiedenis. Ik vertel jullie dat dit de grondslag vormt voor een verplichting die wij hebben om deze dag, precies deze dag, in al onze generaties voor altijd in acht te nemen.”

23

Wie aan het Pascha mag deelnemen

En de HEERE zei tegen Mozes en Aäron: Dit is de verordening voor het Pascha: geen enkele vreemdeling mag ervan eten.

EXODUS 12:43

Ik weet niet zeker waarom dit op dit punt wordt gegeven. Het kan zijn dat God dit op dit moment zei, of dat Hij het bij een andere gelegenheid zei en Mozes het hier invoegt omdat hij het over dit onderwerp heeft.

Maar elke slaaf die u van iemand met geld gekocht hebt, mag ervan eten, zodra u hem besneden hebt.

EXODUS 12:44

Dit betekent dus dat heidenen ervan mogen eten als ze zich laten besnijden, dat wil zeggen, als ze Israëlieten worden. Je kunt een Israëliet worden als je geen Jood bent.

Geen vreemdeling en dagloner mag ervan eten. In één huis moet het gegeten worden. U mag van het vlees niets uit het huis naar buiten brengen, en u mag er geen been van breken.

EXODUS 12:45-46

Deze uitspraak, dat niet één van zijn beenderen gebroken mag worden, wordt aangehaald in Johannes hoofdstuk 19. Daar wordt verteld dat Jezus aan het kruis tussen twee misdadigers hing. Om hun dood te bespoedigen, gaf de Romeinse procurator Pontius Pilatus opdracht de beenderen van die gekruisigde mannen te

breken. Ze braken inderdaad de beenderen van de twee misdadigers, maar ze braken de beenderen van Jezus niet, omdat Hij al gestorven was. En daarom staat er in Johannes 19:36:

Want deze dingen zijn geschied, opdat het Schriftwoord vervuld wordt: Geen been van Hem zal gebroken worden.

JOHANNES 19:36

De Schrift die vervuld werd, is Exodus 12:46.

Met andere woorden, wat Johannes zegt, is dat er ergens in het Oude Testament niet zozeer een profetie was gegeven dat de beenderen van Jezus niet gebroken zouden worden. Het was een gebod met betrekking tot het Pascha, en Jezus is het Pascha. Dat Zijn beenderen niet gebroken werden, was daarom een vervulling van juist deze bepaling van die wet.

Heel de gemeenschap van Israël moet dit doen.

EXODUS 12:47

Vers 48:

Als er nu een vreemdeling bij u verblijft en als die voor de HEERE het Pascha wil houden, laat dan al wie mannelijk is bij hem, besneden worden. Dan mag hij naar voren komen om het Pascha te houden, en zal hij zijn als een ingezetene van het land. Niemand echter die onbesneden is, mag ervan eten.

EXODUS 12:48

Het is heel duidelijk dat een heiden precies als een geboren Jood kan worden. Hij hoeft alleen maar besneden te worden, en al zijn kinderen ook, want Joden moeten hun kinderen besnijden. Hij moet al zijn mannen laten besnijden. Zodra hij dat gedaan heeft, is hij precies als een geboren Jood, zonder enig verschil.

Eén wet is er voor de ingezetene en voor de vreemdeling die te midden van u verblijft. Alle Israëlieten deden zoals de HEERE Mozes en Aäron geboden had, zo deden zij. En het gebeurde op deze zelfde dag dat de HEERE de Israëlieten uit het land Egypte leidde, ingedeeld naar hun legereenheden.

EXODUS 12:49-51

24

Israël vertrekt als het leger van God

Dit laatste woord is interessant. Israël wordt als 'legers' aangeduid, hoewel de Israëlieten helemaal niet als legers waren opgeleid en, voor zover wij weten, ook niet noodzakelijkerwijs bewapend waren. Het kan zijn dat de dingen die ze van de Egyptenaren meenamen ook enkele wapens omvatten, maar ze waren geen bewapende, geharnaste groep. Toch waren ze, zodra ze uit Egypte bevrijd waren, legers, en God zou hen verdedigen. Hun veldslagen waren die van de Heere.

Wanneer je christen wordt, sluit je je bij het leger aan. Je bevindt je in een oorlog. Het christelijke leven wordt in zekere zin uitgebeeld door het ongezuurde brood: een leven van waarheid en oprechtheid leiden. Maar er zijn andere aspecten en andere beelden. De Bijbel maakt heel duidelijk dat wanneer je het Koninkrijk van God binnengaat, je binnenkomt als deelnemer aan een oorlog tussen het Koninkrijk van God en het rijk der duisternis.

Degenen die Egypte verlieten, worden al als Gods legers aangeduid, hoewel ze nog geen enkele veldslag hadden gevoerd en op dit punt niet eens waren toegerust om ook maar één veldslag te voeren. Ze zouden namelijk tegen de Kanaänieten en de Amalekieten gaan vechten. Kort hierna raakten ze wel bewapend, want Josephus

geloofde in elk geval dat de Israëlieten hun wapens en wapenrusting kregen nadat de Egyptenaren in de Rode Zee waren verdronken: van de dode Egyptenaren. Op die manier plunderden ze de Egyptenaren ook. Ze namen hun wapenrusting en wapens, en Israël had toen de dingen die nodig waren om zelf oorlogen te voeren.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- Exodus 10:28
- Exodus 10:29
- Exodus 11:1
- Exodus 11:1-2
- Exodus 11:4-7
- Exodus 11:8
- Exodus 11:9
- Exodus 11:10
- Exodus 12:2
- Exodus 12:3
- Exodus 12:4
- Exodus 12:5
- Exodus 12:6-7
- Exodus 12:8
- Exodus 12:9
- Exodus 12:10
- Exodus 12:11-12
- Exodus 12:13
- Exodus 12:14-15
- Exodus 12:16
- Exodus 12:17-19
- Exodus 12:20
- 1 Korinthe 5:6
- Mattheüs 13:33
- 1 Korinthe 5:7

- 1 Korinthe 5:13
- 1 Korinthe 5:11
- 1 Korinthe 5:7-8
- Exodus 12:15
- 1 Korinthe 5:11-13
- Exodus 12:21
- Exodus 5:21
- Exodus 12:28
- Johannes 15:4-6
- Jozua 2:18-20
- Exodus 12:29
- Exodus 12:30
- Exodus 12:31-33
- Exodus 12:34-36
- Deuteronomium 12:29-31
- Exodus 12:37-39
- Exodus 12:40
- Exodus 12:41
- Exodus 12:41-42
- Exodus 12:43
- Exodus 12:44
- Exodus 12:45-46
- Johannes 19:36
- Exodus 12:47
- Exodus 12:48
- Exodus 12:49-51

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.